

TEKNOFEST AFRİKA

Dr. Serhat Orakçı

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Orakçı, Serhat. "Teknofest Afrika". İNSAMER, 21.10.2020.

Analiz

Geçtiğimiz günlerde Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Somali'den gelen ilginç bir misafiri vardı. Bakan Çavuşoğlu ile bir drone gerisinde poz veren Somalili genç Guled Adan Abdi (17) bizzat bakanın talimatıyla Türkiye'ye getirilerek Gaziantep Teknofest'e katıldı. Selçuk Bayraktar gibi isimlerle bir araya gelen Somalili gencin kendi muhitinde, kendi başına derleyip topladığı hırdavatla yaptığı hava araçları, sosyal medyada en çok beğenilen videolar arasında yer almıştı.

Eline geçen hırdavatla uçan nesnelere yapmaya çalışan Guled'in bu gariban ama azimli hâli Malavi'de bir köyü gıda krizinden korumak için bulduğu hurdalardan rüzgâr tribünü inşa ederek tarlalara su pompalamaya çalışan William Kamkwamba'ı anımsatıyordu âdeta (Bu gerçek hikâyeye *Rüzgarı Dizginleyen Çocuk* adıyla filme aktarılmıştır.). Belli ki sağdan soldan buldukları ikinci el kırık dökük cihazlarla kendi başlarına bol efektli bilim kurgu filmleri çekmeye

çalışırken sosyal medyada tanınan Nijeryalı gençler gibi hayallerinin peşinden gidiyordu bu Somalili genç de. Guled'in Teknofest ile buluşturulması hem Türkiye adına güzel bir jest hem de Somali-Türkiye ilişkileri adına mutluluk vericiydi elbette. Şimdi ise bu örnekten yola çıkarak konunun üzerine gitmek ve önemli bir hususta kafa yormakta fayda var.

Öncelikli olarak belirtmek isterim ki, Guled örneğinin üzerine gidilmezse bu sadece, Türkiye'nin yaptığı sıra dışı bir PR çalışması olarak kalacak ve zamanla unutulup gidecek. Oysa meselenin üzerine gitmek ve Afrikalı genç yetenekleri Teknofest gibi oluşumların bir parçası hâline getirmek gerekiyor. Genellikle terör ve açlık gibi sorunlarla anılan Afrika'nın Teknofest gibi teknoloji üretim festivalleriyle anılması kulağa alışıldık gelmeyebilir ancak yapılması gereken tam da budur. Sık sık vurguladığım gibi, Afrika kıtası ile kalıcı bağlar kurmanın yolu gençleri kazanmaktan geçmektedir.

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Bilindiği gibi Afrika kıtası demografik nitelikleri bakımından dünyanın en genç kıtası olma özelliğine sahip. Kıta toplam nüfusunun çok önemli bir bölümü (yaklaşık %60) 24 yaş altı genç ve çocuklardan oluşuyor. Doğal olarak teknolojiye yatkın olan bu grup, yeteneklerini geliştireceği platformlar ve eğitim olanakları arıyor. Türkiye burslarına Afrika ülkelerinden yoğun bir başvuru olması da bu gerçeği yeterince gösteriyor. Guled gibi keşfedilmeyi ya da elinden tutulmayı bekleyen, eğitim olanağı arayan nice genç, hayallerinin peşinden gidebilmek için fırsat istiyor. Bu gençlere bir şekilde ulaşmak ve dokunmak ise hem kolay hem de oldukça zor bir iş. Evet, doğru kanallar bulunduğunda bu kolay ama geleneksel kanallar üzerinden gidildiğinde bu gençlere dokunmak neredeyse imkânsız.

Türkiye'nin Afrika politikasının sosyal ayağında eğitimle ilgili de bazı projeler bulunuyor elbette. FETÖ'den devralınan ve Maarif Vakfı çatısında işletilen okullar bir nevi bu işi yapıyor ve Afrika gençliğine dokunuyor. Ayrıca STK'ların yürüttüğü bazı eğitim faaliyetleri ve kurdukları yetimhaneler de bu minvalde zikredilebilir. Ancak Teknofest gibi teknoloji platformları üzerinden bu gençlerle temasa geçebilecek bambaşka kapılar açabilecek ve müthiş bir potansiyeli devreye sokabilecek bir iş. Nitekim dünyanın her yerinde olduğu gibi Afrika kıtası da hızla dijitalleşiyor. 1,3 milyar aşan kıta nüfusunun %40'ının internet erişimi bulunurken bu oran hızla yükseliyor. Sosyal ağların kullanımı artarken mobil para transfer hizmetleri de genişliyor.

Meselenin bir boyutu gençleri keşfetmek ve önünü açmakla ilgili olsa da önemli bir diğer boyutu da teknolojik bağımsızlığa adım atmakla ilgili. Bugün Afrika ülkelerinin hâlâ yoğun olarak Batılı teknoloji firmalarının müşterisi

olduğu unutulmamalı. Bu ticarete son yıllarda Çin, Japonya, Güney Kore ve Hindistan gibi Asya güçleri de dâhil olmuş durumda. Kıta ülkelerinin teknolojideki bağımlılığı kaçınılmaz olarak milyarlarca doların küresel teknoloji şirketlerine akmasına yol açıyor. Kıta ülkeleri askerî modernizasyona, aldıkları uydu hizmetlerine ve haberleşme altyapılarına milyarlarca dolar para ödüyor.

Son yıllarda *Microsoft*'un babası Bill Gates, şirketindeki CEO'luk görevinden ayrıldıktan sonra Afrika'nın demografik yapısına ve gençlik potansiyeline belki de en fazla vurgu yapan isimlerden biri hâline geldi. Afrika gençliğini yaratıcı inovasyonun motoru olarak değerlendiren Bill Gates, Gates Vakfı üzerinden bu potansiyele yatırım yaparken aynı zamanda yetenek avcılığı da yapıyor. *Google* gibi dijital alanı yöneten şirketler ve Jack Ma Vakfı gibi küresel networkü yöneten oluşumlar da Gates'in

yolundan giderek Afrika'nın dijitalleşmesine ve yetenekli beyinlerinin keşfedilmesine, kendi çıkarları doğrultusunda pazar paylarını genişletmek arzusuyla zaman ayırıyor.

Küresel teknoloji şirketleri Afrika kıtası ve Afrikalılarla girdikleri etkileşimi çeşitlendirip daha geniş bir alana yayılmaya çalışırken, metropollerin dijital hurda atıkları da bir şekilde Afrika içlerine sızıyor. Kıtada dijital hurda ihracatı-ithalatı üzerinden tekno-çöp alanlar oluşuyor. Bunların en çok bilineni Gana'nın başkenti Akra'nın periferisinde *Agbogbloshe* olarak adlandırılan elektronik çöplük alanı. Bilgisayar, cep telefonu, otomobil, TV gibi hurdaların yer aldığı bu devasa çöplük, toksik yayılım nedeniyle

çevresel bir felaket aynı zamanda. Zararlı yönlerine rağmen Akra'daki yoksul kitleler bu devasa çöplüğü bakır, kurşun, alüminyum

*Ruanda,
Nijerya, Kenya
gibi öncülük
yapan ülkeler
Silikon Savana
benzeşimi
altında şimdiden
kodlama
akademileri
kurarak IT
sektörüne ayak
uydurmaya
çalışan örnekler
sergiliyor.*

gibi paraya çevrilebilecek metallerin geri dönüşümünün yapıldığı bir açık hava atölyesi gibi kullanmak durumunda kalmışlar.

Yoksulluk ve terör gibi olgular Afrika ülkelerinin önünde makûs talih duvarı örerek kıta için imgesel bir soruna dönerken, kıtanın hikâyesi elbette ki sadece bu olumsuz olgulardan ibaret değil. Bugün teknoloji ve dijitalleşmeye verilen önem, özellikle de Kovid-19 salgını ile beraber, daha da yükselişe geçmiş durumda. Online eğitim platformları, dijital seminer ve derslerin yanında dijital kodlama dersleri, ister istemez devletlerin ve eğitim bakanlıklarının gündemine girmiş bulunuyor. Bu konuda Ruanda, Nijerya, Kenya gibi öncülük yapan ülkeler *Silikon Savana* benzeşimi altında şimdiden kodlama akademileri kurarak IT sektörüne ayak uydurmaya çalışan örnekler sergiliyor. Bu minvalde *Zipline* şirketinin Ruanda'da köylerdeki kliniklere kan, plazma ve ilaç

ulaştırmak için drone kargo-servis kullanımını başlatması, teknolojinin kırsal kalkınmada oynayabileceği rolü gösteren ilginç örneklerden biri hâline geldi.

Dijitalleşme Afrika kıtası ülkeleri için de kaçınılmaz bir süreç ve kıtadaki haberleşme ve IT sektörleri de her geçen gün büyüyor. Gerekli yatırımları yapmayan ülkeler dijital bağımlılığa mahkûm iken bu alanlara yatırım yapan ülkeler bağımsızlaşma potansiyellerini koruyor. Önümüzdeki yıllarda “teknoloji” ve “Afrika” kavramlarının daha sık kullanılmaya başlayacağı düşünülürse Teknofest gibi Türkiye’de teknolojik bağımsızlaşmayı temsil eden oluşumların Afrikalı gençlikle şimdiden köprü kurmasında büyük faydalar bulunduğu şüphe yok. Dileriz en kısa sürede Teknofest’e Afrikalı gençlerin katılımı sağlanır ve bu teknoloji festivali uygun bir zeminde Afrika kıtasına da taşınır.